

PROTOCOL

JURIDISCH ONDERWERP:

Eiser(s):

Georg Wagner Eckertgasse
10/36, 1100 Wenen

vertegenwoordigd door
Bernhard^WAGNER Advocaat
Riemerplatz 1, 3100 St. Pölten

Verwerende partij(en):

Prof.Ing. Dr. Werner Sobotka
Austraße 18, 3200 Obergrafendorf

vertegenwoordigd door
MAYBACH GÖRG LENNEIS GERED
ZACHERL
ADVOCATEN GMBH
Museumstraße 5/14, 1070 Wenen

Vanwege:

Prestaties en
vastberadenheid

Aanwezig: Reinhard Stöckler

Opgenomen op: 15.6.2015

Aanvang: 9.30 uur

Herhaling van de eerdere resultaten van de procedure, die zal worden gevolgd in
overeenstemming met artikel 138 ZPO.

KV voert aanvullend aan zoals in de lijst van vragen aan de deskundige van 12 mei 2014
ON 116.

BV stelt zoals in de lijst van vragen aan de deskundige van 19 mei 2014 ON 117.

De brief van Prof. DI Wolfgang Schachner, Graphische Versuchsanstalt ON 124, wordt
voorgelezen en gepresenteerd.

BV voert aan zoals in het verzoek om termijnverlenging

ON 126. KV voert aanvullend aan zoals in de kennisgeving

ON 128.

Ten slotte voert KV aan zoals in de mededeling van 15 september 2014, ON 130.

KV maakt dezelfde opmerkingen als in de verklaring ON 133 en in het verzoek om een bevel ON 134. Het verzoek van verweerder om de termijn te verlengen is uiteengezet in ON 136 en verklaring ON 138.

De schriftelijke verklaring van de getuige-deskundige Prof. Dr. Georg Nyman, die vandaag ook aanwezig is, wordt voorgelezen en gepresenteerd volgens ON 140 met de daarin opgenomen conclusies.

BV voert aanvullende argumenten aan zoals in het verzoek om termijnverlenging ON 146. KV dient eveneens een verzoek om termijnverlenging ON 148 in.

BV maakt een aanvullende opmerking zoals in het verzoek om bespreking ON 150.

KV zoals in de aanvraag om het deskundigenbericht ON 153 aan te vullen of te bespreken.

De aanvulling op de bevindingen en het deskundigenbericht ON 163 van 20 mei 2015 van de getuige-deskundige Prof. Dr. Georg Nyman, die vandaag aanwezig is, wordt voorgelezen en gepresenteerd.

Beklaagde aanvullend bewijs:

Wat de aanvullende vergelijkende documenten V5 tot en met V10 betreft, wil ik erop wijzen dat ik bij het opstellen van mijn deskundigenadvies niet over deze documenten beschikte.

De algemeen beëdigde, door de rechtbank erkende deskundige Prof. Dr. Georg Nikolaus Nyman bespreekt zijn schriftelijke deskundigenbericht en zijn schriftelijke aanvullende deskundigenbericht nu mondeling als volgt:

Ik heb prominente letters uitgewerkt en bekeken in mijn deskundige mening. In het bijzonder de letter a in het testament. Dit omdat Lydia's handtekening al een a bevat. Ik heb ook gekeken naar opvallende letters die kruispunten bevatten, zoals Ly. Het viel me op dat de lus van de a bijna altijd naar binnen werd getrokken in de schrijfrichting. Dit is het geval in de onbetwiste documenten. In het testament en in enkele andere documenten viel het me daarentegen op dat deze a absoluut niet zo duidelijk naar binnen was getrokken, de schrijfsnelheid was relatief vloeiend in de onbetwiste bronnen. Vooral in de briefkaarten, altijd vloeiend en naar binnen getekend. Zelfs als het niet precies naar binnen getekend was, werd het op zijn minst geïmpliceerd naar binnen getekend te zijn. In ieder geval was het altijd vloeiend.

Ik heb deze vloeiendheid echter niet opgemerkt in het testament. Als je bijvoorbeeld naar

de handtekening van Wagner kijkt, zie je dat de a naar binnen is getrokken, maar door de

De verschillende dikte van de inkt lijkt mij te wijzen op een verschillende geleidingsnelheid van het schrijven. Ik verwijs hier in het bijzonder naar pagina 37 van mijn oorspronkelijke expertiserapport. Uit de schrijfsnelheid en toepassingsdichtheid kan men conclusies trekken over de vloeiendheid van het geschreven woord. Het is niet aan mij persoonlijk om de authenticiteit of inauthenticiteit te interpreteren. Ik kan echter wel verwijzen naar de anomalieën die ik zojuist heb opgemerkt. Op pagina 34 van het originele rapport zie je dezelfde manier met een andere letterdikte. Dit wekt de indruk dat de letters zijn overgetrokken. In het aanvullende rapport kon ik zeer opvallend bewijs leveren van de letter b. Het is bijzonder opvallend. Als je de letters "b" hier uit de onbetwiste documenten haalt, zie je dat het onderste uiteinde van de B altijd in een lus gaat of in het begin van een lus en doorloopt naar de volgende letter. In het testament hebben alle b's een alinea en geen lus. Dit is duidelijk een andere lijnopmaak. De letter b is in het testament volledig afgezet. Ik heb ook overeenkomsten of ongelijkenissen met andere letters opgesomd, zoals de letter K.

Ik kom daarom tot de technische conclusie in het schriftelijke deskundigenbericht en het aanvullende schriftelijke deskundigenbericht dat de lijnen met verschillende snelheden en met verschillende dynamiek en veiligheid werden bereden. Dit wordt onbetwist in het schikkingsdocument enerzijds en het testament anderzijds.

Voor mij is het lettertype in de vergelijkende documenten V7 tot en met V10, die mij in het origineel ter beschikking stonden, zeer vergelijkbaar en identiek met de onbetwiste vergelijkende documenten en de notariële akte, reden waarom ik dezelfde conclusies heb getrokken. Met name letter b heb ik beter en nauwkeuriger kunnen uitwerken aan de hand van de vergelijkingsdocumenten die ik nu later heb ontvangen, en ik heb de verschillen kunnen aantonen.

Met betrekking tot Ly wil ik zeggen dat het snijpunt hier opvallend is. In de onbetwiste documenten zie je een grotere dynamiek in de lijnen dan in het testament.

Bij ondervraging door de BV:

Natuurlijk, als we ouder worden, zijn er bepaalde veranderingen in ons handschrift, maar de kenmerken van een letter blijven in principe hetzelfde omdat het geheel meestal een tweede natuur is geworden. Hier lijkt de letter b me karakteristieker. Als ik de letter b mijn hele leven al zo schrijf dat ik hem met de volgende

Als ik de letters met elkaar verbind en een lus maak, dan blijft deze intact, zelfs als ik langzamer of zelfs schokkeriger schrijf. Ik was vooral bezorgd en getroffen door de soms zeer verschillende dikte van de kleur die op de afzonderlijke letters in het testament is aangebracht. Je kunt duidelijk herkenbare afbakeningen binnen een regel zien waar de regel dikker is. Dit wekt de indruk dat ik stilstond bij het schrijven of dat ik goed heb nagedacht over hoe ik het moest doen. Als ik ongeveer dezelfde snelheid aanhoud bij het aanbrengen van de inkt, zelfs als ik met een vulpen schrijf, is de dikte van de kleur ook ongeveer hetzelfde. Dit is onafhankelijk van het feit of ik langzaam en vloeiend schrijf of snel en vloeiend. Het blijft op zich hetzelfde, alleen in de rondingen en hoeken zou er een kleine verandering zijn, maar niet in de ronding of zwaai zelf. Mijn vergelijkende geschriften, die ik heb beoordeeld met betrekking tot wijlen Lydia Wagner, hebben deels betrekking op geschriften die een paar maanden of een paar jaar voor haar dood zijn geschreven, maar sommige gaan tientallen jaren terug.

Toch vond ik de synchronisatie van de bewegingen onbetwistbaar. Dit is het geval met de vergelijkende lettertypen.

Op de vraag van de CT:

In het geval van de handtekening van Lydia Wagner valt in het testament in vergelijking met de vergelijkingsdocumenten vooral op dat de strek van de hoofdletter W in het testament geheel anders is dan in de vergelijkingsdocumenten. Uiteraard is de conclusie van eiseres juist dat een handtekening des te waarschijnlijker persoonlijk is geïfend, zodat hier meestal een doorlopende strek is te verwachten.

Na verdere ondervraging van de BV:

Voor mij zijn de conclusies van de beklagde hier als getuige-deskundige in de Korneuburg-procedure vanuit wetenschappelijk oogpunt begrijpelijk. Natuurlijk beschikte de beklagde destijds niet over de microscopen die ik nu als state-of-the-art en van bijzonder goede kwaliteit heb.

Naar mijn mening waren de conclusies van de verweerder destijds volledig juist en passend. Ik heb bij het opstellen van mijn schriftelijk deskundigenbericht en mijn aanvullend deskundigenbericht niets gevonden dat erop zou wijzen dat verweerder in de eerdere procedure niet lege artis te werk is gegaan. Dit is natuurlijk alleen vanuit een technisch oogpunt. Ik ben zelf wetenschapper en geen schriftdeskundige.

Bij navraag door de NIV:

Het schrift of lettertype in het testament ziet er alleen mooi uit als het niet onder

een microscoop. Als je geheel onder een microscoop bekijkt, realiseer je je dat er veel denominaties zijn. Dat lijkt me in ieder geval ongebruikelijk. Met coupures bedoel ik verschillende kleurdichtheden, verschillende snelheden, toevoegingen van dichtheden binnen de letters, zelfs toevoegingen die eruit zien alsof een letter net begonnen is maar er iets anders is toegevoegd. Naar mijn mening kan dit niet alleen worden verklaard door het feit dat er inkt is gebruikt. Ze zou in ieder geval niet hebben gearzeld om de bekende namen te formuleren, maar zou ze zeker vloeiend hebben geschreven. Zelfs als we aannemen dat een oude dame het testament in een wankel handschrift zou hebben geschreven.

Opgemerkt wordt dat de overleden Lydia Wagner 61 jaar oud was ten tijde van de vermeende executie van het testament.

Bij ondervraging door de BV:

In die tijd, direct nadat het testament uit een la was gehaald, zou een DNA-analyse op zijn best nuttig zijn geweest. Tegenwoordig kan ik dit niet meer aanraden als de hele zaak jaren geleden is gebeurd en veel mensen het testament in handen hebben gehad. Een spectraal onderzoek van de inkt zou ook geen zin hebben, want hier zou je de vergelijkende inkt van mevrouw Wagner nodig hebben en een vergelijkende inkt van de persoon die volgens mij het testament heeft geschreven.

Ik kon echter uitsluiten dat de leeftijd van het papier niet overeenkwam met de tijdsperiode. Deze fout deed zich hier niet voor. Ik kon dit controleren door naar het watermerk te kijken.

Samenvattend kan ik alleen maar nogmaals verklaren dat de procedure, de voorbereiding en de conclusies van het deskundigenbericht van Prof. Ing. Mag. Dr. Werner Sobotka in de procedure in Korneuburg correct en doelmatig waren. Ik heb in mijn onderzoek niets kunnen vinden dat op iets anders wijst.

Op een nadere vraag van verweerder of er ook niet-macrotypografische afwijkingen in het testament voorkomen, gaat de deskundige hierop in:

Als u pagina 66 en 67 van mijn oorspronkelijke schriftelijke rapport bekijkt, ziet u een verschil tussen een brief van 2 september 1988 en het testament, waarbij opvalt dat het testament aan de voor- en achterkant dezelfde regelafstand heeft, waarbij moet worden aangenomen dat hier een regelspiegel is gebruikt. Ik heb dit hier ook gefotografeerd en vermeld op de laatste pagina van mijn deskundigenbericht. Er zijn ook geen hellingen, de regelafstand is hetzelfde. In een vrij geschreven brief of ander document zou deze regelmaat en deze gelijke tussenruimte hier hetzelfde zijn.

niet gegeven.

Het verschil tussen mijn expertiserapport en dat van de beklagde in Korneuburg destijds was dat ik een technisch expertiserapport moest opstellen in die zin dat ik niet alleen een gereflecteerd licht procedure moest uitvoeren, maar ook een doorvallend licht procedure. Ik heb zelfs een fluorescentieonderzoek uitgevoerd. Maar dat hielp niet.

Er worden geen verdere vragen gesteld aan de expert.

De rechter laat weten dat een definitief oordeel van een getuige-deskundige nog op zich laat wachten. Of de wetenschappelijke resultaten ook worden bevestigd vanuit het oogpunt van de handschriftdeskundige is zeer waarschijnlijk om het proces in kwestie definitief te kunnen beoordelen met betrekking tot de lege artis benadering of niet van de gedaagde.

In dit verband stelt de hier benoemde deskundige, Prof. Dr. Nyman, voor om met het door hem opgestelde deskundigenbericht en gegevensmateriaal naar het Forensisch Instituut in Zürich, Zwitserland te reizen, zodat daar het definitieve deskundigenbericht kan worden opgesteld. De deskundige zou ook bereid zijn om het gerechtelijk dossier en de nodige schikkingsdocumenten mee te nemen.

De SV kondigt aan dat hij alleen het gerechtelijk dossier in kwestie nodig heeft, evenals het originele testament en de schikkingsdocumenten die hem later zijn toegestuurd.

De deskundige vraagt de rechter om ambtshalve of ambtshalve een kostenraming en een tijdshorizonraming te verkrijgen.

Alle partijen en PV en vertegenwoordigers van interveniënten zijn het eens met deze procedure.

De getuige-deskundige Prof. Dr. Nyman registreert een vast bedrag voor voorbereidende activiteiten, reizen naar de hoorzitting, inspanningsmanagement voor de expertisebespreking en reizen naar huis.

€ 360,-- incl. btw.

PV is het eens met de voorgestelde bepaling.

De rechter kondigt aan dat de kosten van de deskundige voor het aanvullen van het deskundigenbericht schriftelijk uit ambtelijke middelen zullen worden betaald; de accountant heeft hiertegen al geen bezwaar gemaakt.

De vandaag gevorderde vergoedingen zullen worden betaald uit het ontvangen voorschot op de kosten. Hierover zal een afzonderlijke resolutie worden aangenomen.

De hoorzitting zal daarom voorlopig worden uitgesteld voor definitieve opheldering door een getuige-deskundige.

onbepaalde tijd

uitbreidingen.

Einde: 10.45 uur

Duur: 3/2 uur.

geschreven door: Helene

Pimpel op 17.6.2015